
Hepp de verzuchting: ‘Waar het geslacht der kerkboden vermenigvuldigt als der konijnen...’.⁵² Nadien zouden er nog vele nieuwe titels bijkomen. Wel kan echter nu reeds vastgesteld worden dat zonder deze massa goedkoop, thans dikwijls door verzuring aangetast, papier het (eerder ongeken-!) massale kerkelijk leven van de eeuw na Kuypers eerste poging (grootweg: de jaren 1870-1970) onmogelijk zou zijn geweest.

BNPP of BNPPD: gedrukt of digitaal?

Zoals ook bij andere nog lopende series wel zal gebeuren, staat de BNPP-staf in deze jaren steeds opnieuw voor de vraag: moeten we nog drukken of moeten we uitsluitend digitaal verder gaan; kort gezegd: BNPP of BNPPD?⁵³ In het bovenstaande werden reeds enkele argumenten geboden die er voor pleiten om BNPP en BNPPD voorlopig naast elkaar te laten bestaan. Een van de belangrijkste argumenten voor dit laatste was het geringe vermogen van een digitale zoekfunctie om spelfouten op te vangen. Wie via BNPPD in het register op zaken, enz. van BNPP I-III naar alle plaatsen met *Koninkrijk* zoekt, zal daarom moeten bedenken dat hij/zij ook *Koninkrijk* moet intypen om aldus gemaakte spelfouten te ontdekken. Daar staat tegenover dat het digitaal zoeken naar bepaalde trefwoorden altijd vele malen sneller gaat dan met het oog. Tot de voordelen van BNPPD behoort verder dat onderzoekers die iets naders willen weten van een bepaalde persoon of periodiek, maar niet van het bestaan van BNPP(D) weten of daar op enig moment niet aan denken, via een zoekmachine als Google alsnog bij BNPPD terecht komen.⁵⁴

Een bezwaar van BNPPD is evenwel de slechte toegankelijkheid van het geheel. We nemen nogmaals het voorbeeld *Koninkrijk*. Wie eenmaal in het register de vier titels met dit trefwoord heeft gevonden, moet óf de nummers ervan noteren zodat hij verder kan zoeken in BNPP I-III, óf de beginwoorden van de vier betreffende titels noteren en dan verder zoeken onder respectievelijk: *Berigten aangaande...* (II, no. 71⁵⁵), *Berigten omtrent...* (II, no. 21), *Tijdschrift voor...* (II, no. 294 en no. 317). Wie vervolgens in BNPP II via de nummers op zoek gaat, ontdekt niet alleen dat de eerste twee treffers in feite op één titel slaan, maar ook dat de beide volgende nummers ondertitels betreffen. Wie nu in BNPPD onder ‘B’ gaat zoeken, vindt in de titellijst wél *Berigten aangaande...*, maar géén *Berigten omtrent...*. Evenzo worden in BNPPD vele *Tijdschrift(en) voor...* vermeld, maar vindt geen doorverwijzing plaats naar de hoofdtitels *De protestant* en *SWV*. Dan hebben we het dus nog niets eens over het feit dat een onderzoeker die het register van BNPPD naloopt met *Koninkrijk* dan wel *Koninkrijk* nooit bij de *Boekzaal* (I, no. 73) uitkomt, omdat deze lange onder-

51/52 (24 dec. 2005), 8.

⁵² Dit gebeurde tijdens de Generale Synode Amsterdam 1936; de precieze vindplaats van het citaat kan ik op dit moment niet achterhalen.

⁵³ Zie het themanummer ‘Het boek in beweging: De boekcultuur in een digitaliserende wereld’; JNBG 14 (2007), en de discussie over het voorstel van de directeur Research & Development van de Koninklijke Bibliotheek om dubletten uit de beide laatste eeuwen te versnijden tot losse blaadjes teneinde ze goedkoper te kunnen digitaliseren; *NRC Handelsblad* 22, 27 nov., 4 dec. 2007.

⁵⁴ Wel dient bedacht te worden dat de kans op een snelle treffer recht evenredig is met het aantal ingevoerde karakteristieke trefwoorden. Zo leidden de gecombineerde trefwoorden ‘nederlandsche stoomdrukkerij de hoogh’ bij Google op 1 dec. 2007 dadelijk naar het register van BNPPD; voor ‘hofstede de groot, p.’ en vooral ‘jansen, j.’ is die kans veel geringer.

⁵⁵ De meest voor de hand liggende verwijzing ‘II 21’ is niet opgenomen!